

Lydbilledlæsning

Talesproget er instinktivt, hvilket vi hører i spædbarnets pludren i modsætning til skriftsproget, som er noget vi skal lære.

Problemet med det danske skriftsprog er, at der er forskellige måder, man kan vise de samme lyde på og forskellige måder man kan afkode det samme bogstav.

Vort skriftsprog bygger på en kode, som har sin oprindelse fra skabelsen af et skriftsprog.

Børn søger logik og vil derfor søge at bryde denne kode.

De vil vide, hvordan man lærer at læse, hvad bogstaver er og hvad de kan bruges til.

Når man underviser efter Lydbilledmetoden, viser man dem den sammenhæng, der er mellem tale- og skriftsprog.

Lydbilledlæsning underviser i læsning og skrivning efter den måde, som skriftsproget oprindeligt blev skabt, nemlig ved at man viste lydene i ord grafisk. I første omgang med billedsymboler af de meningsbærende ord, senere da man fik mulighed for at skrive på papir og sende dette papir over store afstande, med tegn, som for eksempel bogstaver, som repræsenterede de enkelte lyde i ordene.

I dansk har vi et par og fyrrer lyde, som vises med omkring 80 lydbilleder.

Men da vi kun har 29 bogstaver, er det klart at der opstår problemer.

Når man skal skrive et ord, siger man ordet, skiller det i dets enkelte lyde og skriver de lydbilleder, der repræsenterer lydene.

Når man skal læse et ord, skal man vide, hvilke lyde man skal sige når man ser de enkelte lydbilleder, og være i stand til, at sætte disse lyde sammen og på den måde danne et ord.

Den første undervisning foregår i det vi kalder basiskoden. Her arbejdes der lydret, altså et én til én forhold mellem lyd og lydbillede.

En lyd vises med ét lydbillede og ét lydbillede repræsenterer én lyd.

Først skal børnene lære seks bogstavers udseende og lyd at kende, For at hjælpe med at huske, hvilken lyd, der hører til hvilket bogstav, lærer vi dem håndfonemer, Dette kan bl.a. gøres med materialet "Hop om bord i lyd og ord", men man kan også søge på håndfonemer på internettet, f.eks.

<http://www.lydhuset.dk/sider/kodeknaekkermetode/haandfonem/haandfonem.htm>

Det der skal undervises i er:

1. At børnene lærer forholdet mellem lyd og lydbillede. Det vil sige, at når man siger lyden "sssss" skal man skrive et 's' og når man ser et 's' skal man sige "sssss".
2. At børnene lærer det håndtegn der hører til lydbilledet.
3. At de lærer at adskille ord i dets lyde og skrive lydbillederne.
4. At de lærer at afkode lydbillederne og samle dem til ord.

Når man underviser, skal man i begyndelsen gøre meget ud af, at børnene bliver grundigt undervist i følgende.

Hvor mange lyde der er i et ord

Hvilke lyde der er i ordet

Hvordan lydene ser ud.

Et ord udtales meget langsomt, der gives så meget hjælp som der er behov for.

Man begynder med et ord med to lyde "is"

På tavlen laves to streger som man peger på, mens man langsomt og tydeligt siger de to lyde "iiiiisssss"

Så spørger man, om de kan fortælle, hvad den første lyd var og hvordan den ser ud. I første omgang lader man dem vælge mellem to muligheder 'i' og 's'. Senere øger man antallet af valgmuligheder.

For at kontrollere det vi har skrevet, læses ordet og man hører om det passer med det oprindelige ord.

Det er meget vigtigt at eleven ikke får opgaver der overstiger hans niveau. Motivation er en afgørende faktor for indlæring og der er ikke noget så demotiverende som at opleve, at man ikke kan finde ud af det.

Lydbilledrækkefølgen:

s i l å e n

Allerede når eleverne har lært disse lyde, deres bevægelse og deres lydbillede, begynder man at lære dem at læse og skrive.

De lærer at læse og skrive små sætninger, også nogle fjollede, fordi det handler om, at de lærer principperne, at de lærer koden.

Det er vigtigt, at de er sikre på dette niveau, før man går videre.

Med disse seks lydbilleder arbejder vi i bog 1, Lette lydbilledlæsebøger, med følgende ord:

is si så se ni nå en lå le Lis lås sål nål

I bog 3 – 5 indføres følgende lydbilleder: t o k ø

Har eleven vanskeligheder på dette niveau, anbefales det at bruge hæfterne "Læs & Løs" som findes i mappen "Opgavehæfter"

Fra bog 6 introducerer vi det vi kalder den avancerede kode, hvor vi viser nogle af de uregelmæssigheder, der er i det danske sprog..

Først lyden "og" som vises med et lydbillede, som består af to bogstaver 'og'.

Dernæst lyden "ær" som vises med lydbilledet 'er', samt lyden "er" som også vises med lydbilledet 'er'.

I den avancerede kode, viser man stadig forbindelsen mellem lyd og lydbillede og lydbillede og lyd. Men i modsætning til basiskoden, hvor man arbejder med et én til én forhold mellem lyd og lydbillede, arbejder vi nu med et en til flere forhold, hvor vi viser de forskellige lydbilleder, denne samme lyd kan vises med (ål, ost, under), samt viser de forskellige lyde, det samme lydbillede kan repræsentere (kys, lys). Desuden viser vi, at en lyd kan vises med et lydbillede, der består af to eller flere bogstaver (hjul, sagde).

Det høres ofte at man skal/kan blande forskellige undervisningsmetoder, børn lærer jo forskelligt.

Nogle metoder lærer, at man skal gætte ud fra konteksten, andre at man skal se på billederne og så gætte og andre igen, at man skal gætte ud fra det første bogstav. Så når barnet støder på et ord, det ikke umiddelbart kan læse, så ved det ikke om det skal gætte ordet ud fra billeder, resten af teksten eller første bogstav. Man ser ofte at børn der gætter, gætter forkert og for at kompensere for det forkerte gæt, får de lavet hele sætningen om, så den trods alt giver mening.

Har eleven der i mod lært at afkode lydbillederne og samle lydene til ord, så har man givet dem et redskab de kan bruge. Usikkerheden kan så skyldes tvivl om, hvilken af lydbilledets eventuelle lyde der skal bruges.